

PREPORUKE SA SEMINARA AFRIČKOG I EVROPSKOG CIVILNOG DRUŠTVA O ODGOVORNOSTI I PRAVDI

11-12 APRIL 2011

PRETORIJA, JUŽNA AFRIKA

EU je organizovala seminar na temu 'Odgovornost i pravda' 11. i 12. aprila 2011. u Pretoriji na kojem se okupilo preko 70 predstavnika nevladinih organizacija iz Afrike i Evrope da diskutuju o dostignućima i izazovima sa kojima se Međunarodni krivični sud i međunarodno pravosuđe suočavaju. Predstavnici nevladinih organizacija koji su prisustvovali seminaru su usvojili sledeće preporuke čiji je cilj borba protiv nekažnjivosti najtežih zločina koji potresaju svest čovečanstva:

PREPORUKE ZA DRŽAVE POTPISNICE RIMSKOG STATUTA (RS) MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG SUDA (MKS):

U pogledu univerzalne primene Rimskog statuta, pružanja podrške i saradnje sa MKS, državama se preporučuje:

- aktivan rad u pravcu **univerzalnosti i potpune primene Rimskog statuta** i Sporazuma o privilegijama i imunitetima Međunarodnog krivičnog suda (SPIMKS).
- da obezbede neophodnu multilateralnu ili bilateralnu **logističku, tehničku i finansijsku pomoć, podršku i ekspertizu siromašnijim državama** kako bi one mogle da pojednostave proces ratifikacije RS, primenu usvojenih zakona i saradnju sa MKS.
- da sarađuju i podržavaju **napore civilnog društva** da promoviše univerzalnost i primenu RS; da prate suđenja pred MKS i domaćim sudovima; i da pomažu u obaveštavanju lokalne javnosti, žrtava i pogođenih zajednica o radu suda.
- da jačaju **diplomatsku podršku** mandatu suda i aktivnosti na svim nivoima i pred svim forumima uključujući i zasedanja SPIMKS, UN, Afričke unije, EU,
- da pomažu drugim članicama MKS **da se odupru političkim pritiscima** da krše svoje obaveze preuzete Rimskim statutom.
- da na brz i efikasan način **ispunjavaju sve pravosudne zamolnice za pomoć i saradnju** u svim fazama postupka pred MKS, posebno **u izvršenju izdatih sudskih naloga za hapšenje**, te u identifikaciji, pronalasku i oduzimanju imovine.
- da kreiraju **nacionalne mehanizme**, poput grupa za koordinaciju aktivnosti ili radnih grupa, kako bi se olakšalo izvršavanje zamolnica, te zaključenje **okvirnih sporazuma** u cilju izgradnje osnove za efikasnu saradnju, npr. u pogledu zaštite žrtava i svedoka, izvršenja kazni ili privremenog puštanja na slobodu.

- kreiranje jakih mehanizama kojima bi se borilo protiv pojedinačnih **slučajeva nesaradnje** sa Sudom, i u okviru SPIMKS, kao što je i predviđeno članom 87.7 Rimskog statuta.

- da se **izbor tužioca** mora vršiti u postupku koji se zasniva na zaslugama, kako bi se omogućilo da budu izabrani kandidati sa najboljim kvalifikacijama, uzimajući u obzir kriterije za najbolje kvalifikacije za konkretnu poziciju, a koji uključuju iskustvo u međunarodnom krivičnom pravu, privrženost dobrom funkcionisanju, poštovanju i efikasnosti MKS, odlične organizacione i diplomatske sposobnosti, kao i sposobnost nepristrasnog i nezavisnog rada.

- da obezbede dovoljno **sredstava** za Sud kako bi mogao efikasno da ispunjava svoj pravosudni mandat. Posebno da nastave da daju doprinose potpuno finansiranom **programu pravne pomoći** za optužene i žrtve, kako bi se obezbedila njihova pravična reprezentacije još u najranijim fazama postupka, da se doprinese **fond za posete porodica pritvorenima** u sedištu Suda u Hagu, da se da doprinos novoosnovanom **Specijalnom fondu MKS za izmeštanje svedoka**, da se obezbede sredstva za **Fond za žrtve**, kako bi se mogla obezbediti eventualna isplata reparacija, a u isto vreme da se nastavi sa već pokrenutim aktivnostima pružanja pomoći. Da se nastavi sa davanjem novčane pomoći **outreach programu MKS**, koji je od ključnog značaja za funkcionisanje Suda, kako bi se njegov rad bolje razumeo i kako bi se pojačao uticaj na žrtve i pogođene zajednice i kako bi se obezbedila neophodna sredstva da se **pojača prisustvo MKS na terenu**.

- da pruže podršku razvoju sudskih smernica **o posrednicima** i njihovoj primeni, te da se angažuju u tekućem dijalogu sa sudom o načinima da se pojača njegovo **prisustvo na terenu** i da se **maksimizira pozitivna komplementarnost** putem angažovanja nacionalnih, lokalnih i stranih aktera.

- da rade da ostvarivanju **šireg uvida u rad MKS**, kroz posete pogođenim zemljama.

- da se obezbedi da **mirovni pregovori i sporazumi** obuhvataju i pitanja odgovornosti i pravde, uključujući prava na pravni lek i reparacije za žrtve teklih zločina.

U pogledu primene Rimskog statuta i obaveza preuzetih međunarodnim pravom¹ na domaćem terenu:

- potsetiti da države imaju **prvenstvenu odgovornosti i obavezu na osnovu međunarodnog prava** da sprovedu detaljne i efikasne istrage i suđenja za teške zločine i kršenje međunarodnog prava, uključujući i obavezu da gone ili izruče osumnjičene za činjenje ovih zločina.

- da obezbede **neophodne kapacitete** na nacionalnom nivou da se sprovedu opsežne i efikasne istrage i suđenja pojedincima optuženim za izvršenje teških zločina; da podrže i pomognu ovakve nacionalne inicijative i da obezbede **koordinaciju** između aktera koji sprovode ovakve aktivnosti.

- da sistematski analiziraju borbu protiv nekažnjivosti i princip komplementarnosti u širem **kontekstu razvoja i pomoći vladavini prava** i da žrtvama osiguraju centralnu poziciju u ovim programima.

¹ u kontekstu seminara, obaveze po međunarodnom pravu obuhvataju obaveze prema međunarodnom običajnom pravu i međunarodnom pravu ljudskih prava, međunarodnom humanitarnom pravu i međunarodnom krivičnom pravu

- da preduzmu sve neophodne **mere da se obezbedi efikasno pravosuđe**, posebno da se izdvoje **dovoljna sredstva** za sektor pravosuđa kako bi se obezbedila njegova efikasnost, nezavisnost i poštovanje međunarodnih garancija za pravično suđenje; da se pruže garancije za ostvarivanje **prava žrtava** da učestvuju u postupcima; pravo na pravnog zastupnika, da budu tretirani sa dostojanstvom, pravo na reparacije, pravo na obaveštenje; te mere zaštite za žrtve, svedoke i organizacije koje učestvuju u postupcima pred domaćim organima; da se podrži i ohrabri održiva **obuka i izgradnja kapaciteta u okviru relevantnih nacionalnih aktera**, uključujući sudije i tužioce, kao i civilno društvo i odbranu; da se ojača zatvorski i kazneni sistem da poštuje prava pritvorenika i da se obezbedi ispravno izvršavanje kazni; da se sistematizuje proces **praćenja domaćih suđenja**.
- da u potpunosti integrišu u **domaća zakonodavstva** i da obezbede efikasnu primenu u praksi: opštih principa RS; principa *aut dedere aut judicare* (krivičnog gonjenja ili isporučenja – prim prev); **definisane krivičnih dela** u skladu sa međunarodnim pravom (uključujući, ali se ne ograničavajući na, zločine definisane u RS, Ženevskim konvencijama i UN Konvenciji protiv torture); međunarodne **standarde pravičnog suđenja**; **prava žrtava** na obaveštenje, zaštitu, učešće, pravnog zastupnika i reparacije, kao što je predviđeno Osnovnim principima i smernicama UN o pravu na pravni lek i reparacijama; odredbe o **efikasnjoj pomoći i saradnji** sa MKS i između država (kao što je propisano u Delu 10 RS); načela **komandne odgovornosti** i drugi oblici individualne krivične odgovornosti; te usaglašavanje maksimalnih **kazni** u odnosu na kazne propisane RS (uključujući i ukidanje smrtne kazne).
- da omoguće nacionalnim sudovima da imaju **građansku i krivičnu nadležnost** u vezi sa teškim zločinima, uključujući, ali se ne ograničavajući na zločine koji su predviđeni Rimskim statutom, kao i Ženevskim konvencijama i UN Konvencijom protiv torture), te da domaća zakonodavstva omoguće nezavisno ostvarivanje ovakve nadležnosti od strane istražnih organa, organa tuilaštva i pravosuđa **bez političkog mešanja**;
- da se pobrinu da se **instituti zastarelosti i imuniteti** u skladu sa članom 27 RS ne primenjuju na teške zločine.
- da se pobrinu da harmonizuju svoje zakone sa međunarodnim pravom ljudskih prava, uključujući član 15 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (MPGPP), koji dozvoljava **retroaktivnu primenu međunarodnog krivičnog prava**.
- da pružaju **neophodnu pomoć** u reviziji, menjanju i razvijanju sveobuhvatnog i efikasnog zakonodavstva, koje udovoljava svim međunarodnim pravnim obavezama u pogledu krivičnog gonjenja i izručenja osumnjičenih pojedinaca, uključujući i tehničku pomoć u vezi sa slučajevima koji se tiču pojedinaca osumnjičenih da su počinili teška krivična dela širom sveta.
- **da razviju uputstva – smernice o iskustvima** u sprovođenju zakona, u kojima će sa državama koje nisu još uvek na svojoj teritoriji u potpunosti primenile RS podeliti modele zakona i smernice;
- da se pobrinu da se RS i druge obaveze međunarodnog prava sprovode **uz učešće i u konsultaciji** sa civilnim društvom i parlamentima još u najranijim fazama ovog procesa.

PREPORUKE AFRIČKIM DRŽAVAMA ČLANICAMA MKS:

- da potpišu sporazume sa neutralnim troškovima, tripartitne sporazume pod pokroviteljstvom MKS o pružanju pomoći sudu i prihvatanju **svedoka** koji su izmešteni.
- da koriste **subregionalni dijalog** da razjasne i reše pitanja koja predstavnici afričkih država imaju u vezi sa MKS, te da se konsultuju u vezi sa predstojećim regionalnim odlukama koje bi mogle da utiču na Sud.
- **da unaprede dijalog** o MKS između afričkih država članica i da obezbede **bolju koordinaciju i razmenu informacija** između diplomata sa sedištem u glavnim gradovima, Addis Abeba i New York u vezi sa pitanjima o MKS.
- da preduzmu mere kako **odluke Afričke unije** ne bi potkopavale rad MKS i da javno objasne pozicije vlade u korist pružanja podrške MKS u slučajevima kada samit Afričke unije donese odluke koje se protive ovoj saradnji.
- da razviju **grupu „Prijatelji MKS“ sa sedištem u Addis Abebi** po modelu grupa koje već postoje u New Yorku i Hagu.
- da promovišu bolju **komunikaciju između Afričke unije i Suda**, između ostalog i nastavkom javnog zagovaranja osnivanja **kancelarije za vezu MKS** u sedištu Afričke unije u Addis Abebi.
- da promovišu unapređenu komunikaciju između **Afričke unije i Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (UN SB)** u vezi sa pitanjima koja se odnose na MKS.
- da intenziviraju **konsultacije** sa civilnim društvom koje radi na pitanjima koja se tiču MKS u Africi i da odrede **zvaničnike vlada** koji bi mogli predstavljati značajne strateške partnere civilnog društva u vezi sa MKS.

PREPORUKE AFRIČKOJ UNIJI (AU) I EVROPSKOJ UNIJI (EU):

- da prenesu preporuke svim članicama AU i EU i relevantnim akterima, uključujući sve delegacije EU u afričkim zemljama
- da naglase značaj i u potpunosti primene odredbu člana 11 (6) **Sporazuma iz Cotonoua** kojim se zemlje članice iz regiona Afrike, Kariba i Pacifika (ACP regija) i članice EU ohraraju da ratifikuju i u potpunosti primenjuju RS, kao i sporazum afričkih i evropskih zemalja sa trećim zemljama.
- da obezbede **podršku načelu univerzalne nadležnosti** i da države članice AU i EU i njihovi partneri usvoje **sveobuhvatne zakone** koji se tiču međunarodne pravne obaveze da krivično gone ili izruče pojedince optužene za izvršenje teških krivičnih dela.
- da razmotre mogućnost uspostavljanja **mehanizama obuke** kako bi se obezbedilo potrebno stručno znanje imigracionih zvaničnika, policijskih inspektora, tužilaca i sudija na poslovima otkrivanja, istrage i gonjenja teških krivičnih dela.

PREPORUKE EVROPSKOJ UNIJI (EU):

- da pojača napore da se promoviše borba protiv nekažnjivosti, ratifikacija i primena RS i SPIMKS u svim **političkim razgovorima i sastancima Saveta ministara EU sa trećim državama i regionalnim organizacijama.**
- da razmotri **mogućnost uslovljavanja pomoći** ostvarivanjem konkretnih rezultata na polju borbe protiv nekažnjivosti.
- da sistematski uzme u obzir borbu protiv nekažnjivosti i načelo komplementarnosti u širem **kontekstu razvoja i vladavine prava;**
- da se pobrine da novoosnovana **Evropska služba za spoljnu akciju (ESSA)** postane čvrst oslonac za pružanje podrške MKS i sistemu međunarodnog pravosuđa.
- da odredi **fokalne tačke MKS u delegacijama EU** u relevantnim zemljama (npr savetnik za ljudska prava), sa neophodnim znanjem i mandatom da prate razvoj MKS, lokalna gledišta i saradnju sa MKS i da aktivno promoviše MKS na lokalnom nivou.
- da **nominuje specijalnog predstavnika EU za međunarodno pravosuđe**, koji bi u većoj meri pokazao podršku EU MKS-u i pravdi za žrtve teških zločina.
- da proširi i unapredi **nezvanični dijalog** u vezi sa MKS između predstavnika vlada iz Afrike i Evrope koji dele slične stavove.
- da pokrene veći broj projekata čija je svrha **pružanje podrške i izgradnja kapaciteta civilnog društva**, i udruženja žrtava, kako bi se promovisalo univerzalno važenje i primena RS; da prate suđenja pred MKS i domaćim sudovima, i da pružaju pomoć i obavestavaju lokalnu javnost o radu Suda i domaćim naporima (komplementarnost), uključujući žrtve i pogođenje zajednice, naročito u Africi, s obzirom da grupe tog tipa često nemaju dovoljno sredstava i da obično ugrožena bezbednost njihovih aktivista.
- **u pogledu proširenja nadležnosti Suda pravde afričke unije (Afrički sud) na utvrđivanje individualne krivične odgovornosti za teška krivična dela protiv međunarodnog prava**, većina organizacija civilnog društva (OCD) na seminaru je iznela **ozbiljne rezerve u pogledu inicijative i verovatnoće da ovakav novi mehanizam bude zaista efikasan.** Ukoliko bi AU i njene države članice ipak odlučile da nastave sa ovom inicijativom, EU bi trebalo da:
 - podstakne **dijalog** između afričkih država i civilnog društva u vezi sa proširenjem nadležnosti Afričkog suda, te da pomogne **navođenjem iskustava** regionalnih sudova izvan Afrike, imajući u vidu da su ovo sudovi za ljudska prava, a ne krivični sudovi.
 - da pruži podršku **naporima afričkog civilnog društva** da se angažuje, da prati i unapređuje raspravu AU o proširenju nadležnosti Afričkog suda.

PREPORUKE AFRIČKOJ UNIJI (AU):

- da odobri **osnivanje kancelarija za vezu MKS** u Addis Abebi u Etiopiji i da zaključi **Sporazum o razumevanju** između AU i Suda.
- da pruži obaveštenja, akreditacije i omogući učešće civilnog društva i da da akreditaciju zvaničnicima Suda da prisustvuju **sastancima AU** na kojima će se raspravljati o MKS i da **oblikuje jasniji mehanizam** za civilno društvo da u Au zagovara pitanja međunarodne pravde.
- **U pogledu predloženog širenja nadležnosti Afričkog Suda pravde i ljudskih prava (Afričkog suda) na utvrđivanje individualne krivične odgovornosti za teška kršenja međunarodnog prava**, većina organizacija civilnog društva (OCD) koje su prisustvovala seminaru su izrazile **ozbiljne rezerve u pogledu ove inicijative i verovatnoće da bi takav mehanizam zaista bio efikasan**. Ako bi AU i njene države članice ipak odlučile da nastave sa ovom inicijativom, AU bi u najmanju ruku trebalo da:
- **Primeni praksu postojećih regionalnih sudova** i ustanova za ljudska prava u Africi i da obezbedi učešće civilnog društva u raspravi o širenju.
- se pobrine da, ukoliko dođe do širenja nadležnosti na teška krivična dela, da izmenjeni statut Afričkog suda obuhvati i **odredbe kojima se obezbeđuje da komplementarnost sa MKS** bude ispoštovana u celosti (s tim da MKS ostane kao poslednje utočište) i da se poštuju međunarodni standardi, uključujući pravično suđenje i najbolju međunarodnu praksu koja se odnosi na nezavisnost tužilaštva i sudstva.
- obezbedi da pojedinci i organizacije civilnog društva imaju **pristup** sudu te da politička podrška proširenju bude iskazana i kroz odgovarajuće **resurse**.

PREPORUKE MEĐUNARODNOM KRIVIČNOM SUDU (MKS):

- da sarađuje sa **nacionalnim vlastima** po pitanju istraga i slučajeva teških zločina kada je to neophodno i u skladu sa načelima i zahtevima Rimskog statuta.
 - da **obaveštava javnost i sprovodi outreach** aktivnosti na što sistematičniji način od najranijih faza u slučajevima pod istragom i preliminarnim ispitivanjem, kako bi se obezbedilo širenje preciznih podataka i upravljanje očekivanjima, te da se maksimizira uticaj suda na promociju prevencije i domaćih suđenja.
 - da se pobrine da informisanje i *outreach* obuhvataju **sve aktivnosti koje spadaju u mandat MKS**, uključujući prava žrtava, bezbednu komunikaciju sa Kancelarijom tužilaštva i garantije pravičnog suđenja. To uključuje razvijanje **strategija** da se objasni politika odbrane (npr po pitanju privremenog puštanja na slobodu, oslobađajućih presuda, porodičnih poseta) žrtvama i pogođenim zajednicama, i opštoj javnosti kako bi se pojačao kredibilitet sistema razmevanja poštovanja standarda pravičnog suđenja od strane suda i prava odbrane; **aktivne odnose** sa osetljivim žrtvama, uključujući žene, žrtve seksualnog i rodnog nasilja (SRN), decu i omladinu; i pogođenim zajednicama; te **iznalaženje kreativnih sredstava** za informisanje udaljenih žrtava (upotrebom određenog jezika, medija i otvaranjem terenskih kancelarija bliže pogođenim zajednicama).
-

- da održi i pojača, gde je neophodno, **prisustvo Suda na terenu** u spornim zemljama i da optimizira rad terenskih kancelarija, između ostalog dajući im i šira ovlašćenja i ulogu u kreiranju nasleđa MKS i u promociji mandata i pozitivne komplementarnosti Suda.
- da se pobrine da žrtve imaju **pristup** MKS, te da osetljive žrtve, uključujući i žrtve seksualnog i rodnog nasilja (SRN) imaju u svim fazama postupka **adekvatnu fizičku i psihičku pomoć i zaštitu**.
- da objasni politiku povodom **posrednika**, s obzirom na njihovu ključnu ulogu u sprovođenju mandata MKS i rizike sa kojima se suočavaju, te da obezbedi zaštitu, obuku i pomoć kada je to potrebno.
- da promoviše bolje **razumevanje rada MKS u Africi** putem veće vidljivosti, uključujući *outreach* i obuku afričkih **novinara**, npr tako što će ih dovesti da prate suđenja u sedištu suda u Hagu.
- da pojačaju **saradnju sa civilnim društvom**, naročito u zemljama koje se nalaze u preliminarnom ispitivanju i istrazi u vezi sa pitanjima koja se tiču saradnje.
- da obezbedi da svi organi MKS redovno komuniciraju i **konsultuju se sa civilnim društvom i organizacijama žrtava** o konkretnim pitanjima politike priznajući im nezavisnost putem pozivanja na diskusije i uključivanjem u informativne i outreach inicijative.
- **Podići svest o strategiji tužilaštva** i razlozima koji stoje iza odluka, a koji imaju veze sa tom strategijom.
- da obezbedi da **budući razvoj** strategije tužilaštva uzima u obzir stečena iskustva, uključujući i iskustva koja se odnose na interese žrtava i odgovore na zahteve pravičnosti na lokalnom nivou.

PREPORUJKE AFRIČKOM I EVROPSKOM CIVILNOM DRUŠTVU:

- da pojačaju **pritisak na države članice** da obezbede potpunu i efikasnu primenu RS i ratifikuju SPIMKS, te da **utiču na države nečlanice** da ratifikuju RS i da ga prihvate u domaćem zakonodavstvu.
 - da jačaju **nadzor i podizanje svesti** o potrebi da se RS primenjuje u potpunosti i efikasno; o strategiji tužilaštva MKS, kao i o sudskim postupcima, uključujući poštovanje zaštite žrtava i svedoka i garantija pravičnog suđenja.
 - da **pojačaju informisanje** lokalne javnosti o MKS i da jačaju mišljenja javnosti o MKS između ostalog jačanjem veza i obezbeđivanjem materijala medijskim kućama na svim nivoima.
 - da nastave sa uticajem na države i međunarodne i regionalne organizacije da **pruže podršku** misiji suda i njegovom mandatu i da **sarađuju** sa MKS, misleći tu pre svega na ispunjavanje naloga za hapšenje i pitanja odbrane, kao što je zaključivanje okvirnih sporazuma o privremenom puštanju na slobodu i oslobađajuća presuda.
 - da promovišu važnost da se države članice MKS usprotive širenju pogrešnih informacija o Sudu i da se izbegnu inicijative koje su protivne obavezama država članica MKS prema RS, npr time što se neće oslanjati na **političke poruke** koje pozivaju na kršenje obaveza na osnovu međunarodnog prava i Rimskog statuta.
-

- da se efikasno povežu i održavaju dijalog sa **Delegacijama EU i državama članicama EU** u relevantnim državama jer su one važni akteri koji podržavaju Sud i da zagovaraju efikasnu saradnju.
 - da izgrade jak sistem **informisanja i predstavljanja** civilnog društva na regionalnim samitima i drugim međudržavnim događajima na kojima se raspravlja o MKS, uključujući i relevantne događaje u organizaciji AU/EU.
 - da unaprede **saradnju** između civilnog društva u Africi i Evropi kako bi se izvršio pritisak na države i međunarodne i regionalne organizacije da podrže saradnju sa MKS
 - da pojačaju saradnju i osnivaju **regionalne i subregionalne mreže** koje će na efikasniji način zagovarati pružanje podrške i saradnju sa MKS, uključujući i subregionalne nivoe.
 - da jačaju domaće **mreže civilnog društva u Africi** koje će se baviti međunarodnom pravdom i istražiti mogućnosti bliže saradnje sa **nacionalnim i kontinentalnim/regionalnim afričkim i evropskim parlamentarcima**, uključujući i zajedničke forume kao što je ACP-EU Zajednička parlamentarna skupština (JPA).
 - da podrže izgradnju sveobuhvatnog krivičnog **zakonodavstva** koje će poštovati sve međunarodne **obaveze države da krivično goni ili isporuči** osumnjičene počinioce i da se pobrinu da vlade, parlamenti, pravnici, profesionalne organizacije i trgovačke unije, kao i žrtve i organizacije koje sa njima sarađuju, budu angažovani na slučajevima iz univerzalne nadležnosti.
 - da sakupe i objave informacije o zakonima i praksi na nacionalnom nivou o **spособnosti** nacionalnih vlasti da poštuju **univerzalnu nadležnost**, informacije u vezi sa relevantnim slučajevima.
 - da pažljivo **odaberu slučajeve univerzalne nadležnosti** uzimajući u obzir stratešku raspravu unutar civilnog društva o tome koje slučajeve treba procesuirati, te imajući u vidu shvatanja **zajednica u egzilu i samih žrtava**.
 - da nastave sa aktivnostima podizanja svesti žrtava o njihovom pravu na pravdu na nacionalnom nivou, da razmotre mogućnost **pokretanja sudskih postupaka** (u ime žrtava i uz njihovo aktivno učešće) na nacionalnom nivou za teške oblike zločina protiv međunarodnog prava, te da prate ove postupke u svim fazama, uključujući i istražnu fazu.
 - da razmotre mogućnost stvaranja **relevantnih regionalnih i međunarodnih mehanizama** (mehanizama za ljudska prava poput Afričke komisije za ljudska prava i prava naroda) kao dodatnih sredstava u borbi protiv nekažnjivosti najtežih zločina protiv međunarodnog prava
 - **u pogledu širenja nadležnosti Afričkog suda pravde i ljudskih prava (Afrički sud) na utvrđivanje individualne krivične odgovornosti za teška krivična dela protiv međunarodnog prava**, većina organizacija civilnog društva (OCD) na Seminaru je izrazila **ozbiljne rezerve u pogledu ove inicijative i verovatnoće da jedan takav novi mehanizam bude zaista efikasan**. Ako AU i njene države članice ipak odluče da nastave sa ovom inicijativom, afričko i evropsko civilno društvo bi trebalo da:
 - da intenzivira **obaveštavanje i podizanje svesti o prednostima i slabostima** postojećih afričkih i evropskih regionalnih sudova i ustanova za ljudska prava, te o stečenim iskustvima ovih tela, kao i **da se angažuju na inicijativi Komisije AU** da se ispituju implikacije širenja nadležnosti Afričkog suda.
-